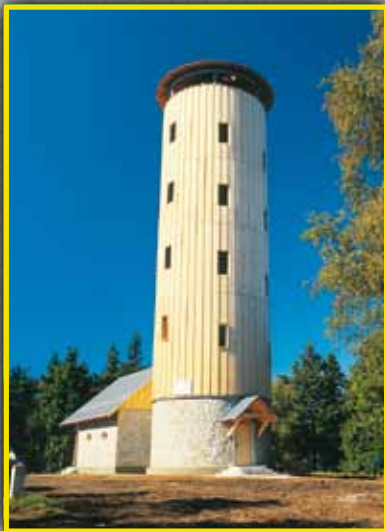

Nowa wieża widokowa na Borówkowej Górze.

44

na nowy słup. W 1996 roku rozpoczęto remont schodów i renowację tynków, a latem 1998 roku z okazji 100. rocznicy budowlę uroczystie otwarto ją ponownie.

Przy dobrej widoczności można zobaczyć Wrocław lub ujrzyć najwyższe szczyty Tatr. Biskupia Kopa służy jako piesze przejście turystyczne między Czechami a Polską. Dotrzeć do niej można na piechotę po zielonym szlaku z placu Svobody w Złatých Horách lub też po zielonym szlaku z łęku drogi Zlaté

Hory - Petrovice. Wieża widokowa jest czynna codziennie w godzinach od 9.00 do 18.00.

W masywie Žulovská pahorkatina, a dokładniej w jego części zwanej Bažantnice, na wzniesieniu Smolný (404 m n.p.m.) znajduje się piękne miasto skalne zwane **Venušiny miski**.

W wyniku niezwykle wyodrębnienia się granitu powstały tu piękne formacje skalne – miski, siedziska, wnęki i woszczyny. Te wgłębienia, od których powstała nazwa Venušiny miski (Miski Bogini Wenus), były w przeszłości uważane za pogańskie miski ofiarne, łączono je także z nadprzyrodzonymi postaciami. Stąd też owiane są wieloma legendami. Ze szczytowych skał rozpościera się przepiękny widok na grzbiety Gór Rychlebskich oraz na Šíravu – niepowtarzalne łąki pod miejscowością Kobylá. Na Venušiny miski można dotrzeć po zielonym szlaku turystycznym prowadzącym z niedalekiej Vidnavy, przez Velkou Kraš, do Černé Vody. Rowerzyści mogą skorzystać z dogodnej i dobrze oznakowanej ścieżki rowerowej nr 6047.

Wędrowkę śladami wież widokowych Euroregionu Glacensis zakończy po stronie czeskiej najwyższy szczyt Hrubého Jeseníku i całych Moraw **Praděd** (Pradziad, 1491 m n.p.m.). Na szczycie od 1912 roku

stała wieża widokowa, którą w 1959 roku usunięto. W jej miejscu po 1970 roku wzniesiono wieżę telewizyjną o wysokości 145,5 m z przekaźnikiem i platformą widokową na wysokości 40 m. W obiekcie wieży czynna jest również restauracja. Przekaznik na szczycie jest wyraźną dominantą Moraw. W czasie bezchmurnej pogody można stąd podziwiać Karkonosze, polskie równiny oraz Tatry. Masyw Pradědu jest rezerwatem przyrody z charakterystyczną roślinnością alpejską. Po stronie północno-zachodniej znajdują się Tabulové kameny z licznymi gatunkami mchów, porostów i innych rzadkich roślin. Ze względu na rzadką roślinność wejście na szczyt Pradědu możliwe jest tylko po oznakowanych szlakach turystycznych.

Szczyt Pradědu od strony Petrových kamíni.

47

Masyw Śnieżnika

Widok ze szczytu Śnieżnika w stronę Jesioników z ich najwyższym szczytem Pradědem.

Zwiedzanie wież widokowych po czeskiej stronie Euroregionu Glacensis zakończyliśmy w Jesionikach. A co z polskimi wieżami widokowymi? Okreśną wędrowkę śladami wież i ważnych punktów widokowych zakończymy właśnie po stronie polskiej.

Granicę przekroczymy w rejonie masywu wspomnianego już **Králického Sněžniku**, na którego szczycie stała w przeszłości wieża widokowa. Jej fundamenty są widoczne do dnia dzisiejszego. Polscy

Pokryty śniegiem szczyt Śnieżnika i drewniana wieża widokowa na Czarnej Górze.

turyści oraz władze samorządu lokalnego podejmują starania o odbudowę wieży widokowej.

Częścią masywu jest również **Czarna Góra** (1205 m n.p.m.), znany ośrodek sportów zimowych z utrzymywanymi trasami zjazdowymi o długości czterech kilometrów. Na szczyt można się łatwo dostać wyciągiem krzesełkowym (o długości 1367 m) z Siennej niedaleko Stronia Śląskiego. Piesi turyści dotrą tu zielonym szlakiem z Międzygórza do Stronia Śląskiego lub czerwonym Głównym Szlakiem Sudeckim z Hali pod Śnieżnikiem do Łądku Zdroju. Na szczycie stoi drewniana wieża widokowa o wysokości 12 m. Z jej platformy rozpościera się widok na Góry Bystrzyckie, grzbiet Gór Orlickich, Masyw Śnieżnika i Jesioniki.

Na południe od Kłodzka, przy drodze do Bystrzycy, dzięki staraniom działaczy społecznych, odbudowywana jest obecnie drewniana wieża widokowa na **Wapniarce** (518 m n.p.m.) w okolicy Żelazna. Obiekt będzie udostępniony w 2007 roku.

Widok z wieży widokowej na Czarnej Górze.

Góry Orlickie i Bystrzyckie

49 *Drewniana wieża widokowa na Torfowisku pod Zielemcem.*

Największą ciekawostką przyrodniczą i jednocześnie objętą ochroną rezerwatem przyrody jest **Torfowisko pod Zielemcem**, gdzie można podziwiać wyjątkową roślinność. Przetrwiała ona z ery lodowcowej. Przez cały obszar prowadzi ścieżka

50

Panorama roztaczająca się z Jedlnika w Górach Bystrzyckich.

dydaktyczna, ale w celu dokładniejszego obejrzenia rezerwatu Topieliska na wysokości 755 m n.p.m. zbudowano drewnianą wieżę widokową. Obecnie jednak widok z platformy ograniczają wyrosnięte drzewa. Do rezerwatu można się łatwo dostać z parkingu przy drodze z Ziełca do Dusznik Zdroju (przystanek autobusowy). Stąd należy się udać dalej pieszo po zielonym szlaku.

Łatwo dostępnym punktem widokowym jest **Jedlnik** (746 m n.p.m.) przy tzw. autostradzie sudeckiej w Górach Bystrzyckich niedaleko Gniewoszowa. Rozciąga się stąd wspaniała panorama na Sudety Wschodnie, a w szczególności na Masyw Śnieżnika. Pomnik na Jedlniku upamiętnia przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego w 1683 roku.

Najwyższy szczyt Gór Bystrzyckich **Jagodna** (977 m n.p.m.) stanowi doskonały punkt widokowy zarówno na polską, jak i czeską część euroregionu. Najkrótsza droga prowadzi przez przejście graniczne Orlické Záhory – Mostowice, po drodze górskiej do przełęczy Spalona oraz od schroniska „Jagodna” po niebieskim szlaku ok. 5,5 km.

51

Szczyt Jagodnej wznoszący się ponad partie grzbietowe Gór Bystrzyckich.

Góry Stołowe

Widok z Wielkiego Szczelińca na miejscowość Pasterka oraz na Ściany Broumovskie i Góry Suche (Javoří hory) wylaniające się z inwersji.

Niedaleko Karłowa, na drodze między Szczelińcem a Błędnyimi Skałami znajduje się grupa skalna zwana **Narożnikiem**. Z punktu widokowego znajdującego się na wysokości 851 m rozpościerają się przepiękne widoki na Góry Orlickie i Wzgórza Lewińskie. Najlepsza droga prowadzi z Przełęczy Lisiej, gdzie na parkingu można zostawić samochód i przejść niebieskim szlakiem około 300 m.

Schronisko na Wielkim Szczelińcu oraz punkt widokowy na szczycie Narożnika.

Bezpośrednio przy granicy polsko-czeskiej wznosi się jedna z Gór Stołowych, prawie ta najwyższa. **Szczeliniec Wielki** (919 m n.p.m.) należy do najatrakcyjniejszych miejsc pogórza. Tworzy je płaskowyż o wymiarach 600 x 200 m z pięknym skalnym miastem, otoczony prawie z wszystkich stron ścianami skalnymi o wysokości 60 m. Najpiękniejszą panoramę można podziwiać z tarasów schroniska lub z tarasów na południowym wschodzie. Na szczyt prowadzi szlak z 665 schodami, zbudowany przez karczmarza z Karlova F. Pabela i majora B. von Raucha. Właśnie F. Pabel stworzył trasę widokową i nadał nazwy większości skał. Wejście na Szczeliniec jest płatne, poruszać można się tylko po oznakowanych szlakach, ponieważ cały szczyt jest rezerwatem przyrody. Mały Szczeliniec (895 m n.p.m.), ze względu na ochronę przyrody, jest dla turystów niedostępny.

Błędne Skały.

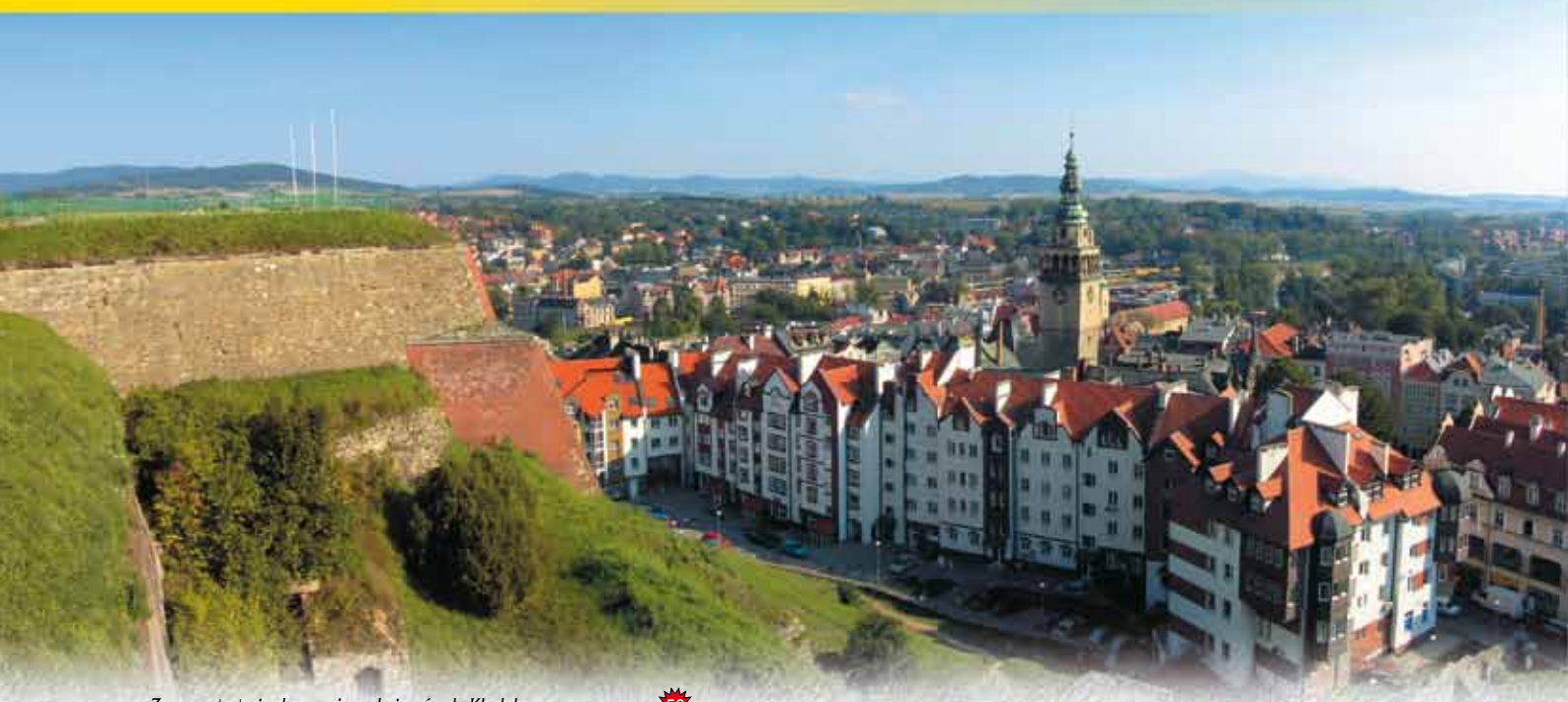
Widok ze Ścian Broumovskich w kierunku Szczelińca oraz Błędnych Skal.

Błędne Skały stanowią bez wątpienia największą atrakcję przyrodniczą w okolicy. Błędne Skały są skalnym labiryntem urozmaiconym skalnymi rzeźbami i przesmykami, pośród których prowadzi trasa widokowa. Z punktu widokowego mieszczącego się na wysokości 852 m n.p.m. widać szczególnie dobrze Czechy, Broumovskie Ściany i Karkonosze. Bezpośrednio w rejonie Błędnych Skal znajduje się parking (należy pamiętać, że ruch jest wahadłowy i zmienia się co godzinę).

Widok z Narożnika w kierunku Gór Orlickich.

Kotlina Kłodzka

Ze szczytu twierdzy można obejrzeć całe Kłodzko.

Miasto **Kłodzko** robi wrażenie swoją zabudową, podporządkowaną kiedyś wojskowemu charakterowi miasta. Największą atrakcją stanowi bez wątpienia **Twierdza Kłodzka**, potężny – położony prawie na dwudziestu hektarach i w Polsce najcenniejszy – system obronny z XVII i XVIII wieku. Znajdują się tu przykłady sztuki różnych europejskich szkół inżynierii wojskowej. Atrakcją twierdzy jest dostępna dla turystów trasa widokowa prowadząca przez część wielokilometrowego labiryntu podziemnych korytarzy. Z punktów widokowych na wałach twierdzy rozpościera się panorama całego miasta oraz Gór Bystrzyckich i Rychlebskich. Oprócz wojskowej architektury fortyfikacyjnej duże wrażenie na turystach wywiera gotycki kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, przebudowany

w stylu barokowym, z nagrobkiem Arnošta z Pardubic oraz gotycki kamienny most przez Nysę Kłodzką.

Podobny zespół fortyfikacji znajduje się również na pobliskiej **Srebrnej Górze**. Kompleks zbudowano w Górach Sowich latach 1765–1777. Zachował się bez większych zmian do dnia dzisiejszego. Twierdza, według systemu budowy zwana donżonem, stanowiła bazę prawie czterech tysięcy żołnierzy. Była chroniona 264 działami i zaopatrywana w wodę pitną przez dziewięć studni. Ta najgłębsza w forcie Ostróg ma głębokość 84 metrów. Srebrna Góra nazywana jest również Śląskim Gibraltarem. Z wałów twierdzy rozpościera się piękny widok na Góry Sowie, przy bezchmurnej pogodzie można dojrzeć również Wrocław.

Widok na Srebrną Górę i Góry Sowie.

Wzgórza Włodzickie

Widok z ceglanej wieży na Górze Wszystkich Świętych.

W pobliżu Nowej Rudy na szczycie wzniesienia o wysokości 648 m n.p.m., zwanym **Górą Wszystkich Świętych**, w 1913 roku zbudowano wieżę z cegieł o wysokości około 17 m. Jest stąd piękny widok we wszystkich kierunkach. Druga wieża widokowa w sąsiedztwie Nowej Rudy stoi na **Górze Świętej Anny** (647 m n.p.m.). Niestety, tę piękną budowlę z 1911 roku wykorzystano jako przekaźnik telewizyjny i nie jest dostępna dla zwiedzających. Mieszkańcy starają się o jej przywrócenie turystom. W bezpośrednim sąsiedztwie wieży stoi kościółek z 1644 roku, poświęcony świętej Annie.

57

58

W twierdzy na Srebrnej Górze znajduje się ekspozycja broni wojskowej oraz wieża ceglana na Górze Wszystkich Świętych.

Obecnie nieczynna wieża widokowa na Górze Świętej Anny.

59

Góry Sowie

Zamek Grodno i stalowa wieża widokowa na szczycie Kalenicy.

Powstanie zamku **Grodno**, zbudowanego na szczycie góry Choina (450 m n.p.m.), datuje się na przełom XII i XIII wieku. W latach 1545–1587 do gotyckiego górnego zamku dobudowano renesansowy dolny pałac. W jego murach znajduje się obecnie muzeum oraz schronisko turystyczne. Z murów i z wieży rozpościera się piękny widok na Góry Sowie, Dolinę Bystrzycką i Jezioro Bystrzyckie. Najkrótsza droga prowadzi z Zagórza Śląskiego.

Najwyższym szczytem Gór Sowich jest **Wielka Sowa** (1015 m n.p.m.). Na jej szczycie zbudowano w 1906 roku wieżę widokową o wysokości 25 m. Od parkingu na Przełęczy Sokolej prowadzi do wieży czerwony szlak o długości dwóch i pół kilometra. Z wieży rozpościera się przepiękny kołowy widok od Masywu Śnieżnika, przez Góry Bystrzyckie i Stołowe, po Karkonosze.

Trzecim co do wielkości najwyższym szczytem Gór Sowich jest **Kale-**

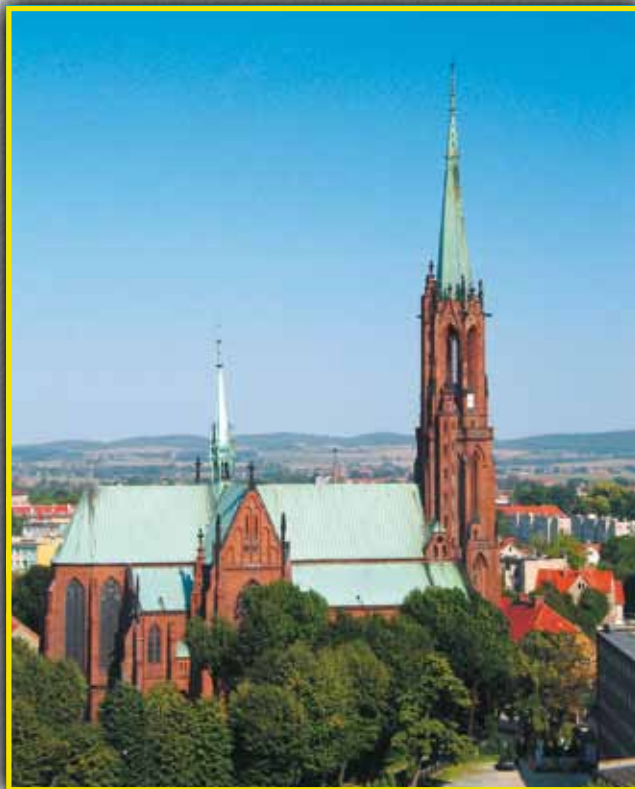
Wieża widokowa na najwyższym szczycie Gór Sowich - Wielka Sowa.

61

Z stalowej wieży widokowej na Kalenicy roztacza się widok na Góry Suche (Javoří hory) oraz Ściany Broumovskie.

nica (964 m n.p.m.). Znajduje się tam stalowa wieża widokowa o wysokości 15 m, ukazująca podobny widok jak Wielka Sowa. Z Przełęczy Jugowskiej pomiędzy Sokolcem a Kamionkami do wieży widokowej prowadzi czerwony szlak turystyczny z południowego wschodu o długości ok. 3 km.

Piękną panoramę Gór Sowich można podziwiać również z wieży kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w **Bielawie**, znajdującej się na ich przedgórzu. Nowogotycki kościół zbudowano w 1876 roku w miejscu wcześniejszego gotyckiego kościółka. Wieża o wysokości 101 m jest trzecią pod względem wysokości wież w Polsce. Obecnie służy jako punkt widokowy i jest otwarta dla zwiedzających.

Wieża kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Bielawie.

63

Ziemia Wałbrzyska

Zamek Książ.

64

Na północ od Wałbrzycha, w okolicach Świebodzic, pośrodku parku znajduje się przepiękny i rozległy (trzeci co do wielkości w Polsce) zamek **Książ**, zbudowany w XIII wieku jako element systemu obronnego księstwa świdnickiego. W XVIII wieku pierwotny zamek warowny został przebudowany w potężny i okazały barokowy zamek. Warte uwagi są np. tarasy wodne ozdobione 27 fontannami. W czasie drugiej wojny światowej zamek był siedzibą niemieckiego sztabu i unikatowe barokowe wnętrza zamku uległy wówczas znacznym uszkodzeniom.

Z wieży zamkowej o wysokości 47m roztacza się widok jakby z lotu ptaka na Nizinę Śląską i książęński park przyrodniczy.

Panorama Gór Kamiennych ze Stożku Wielkiego.

65

66

Wieża widokowa na górze Chelmiec oraz na Stożku Wielkim.

Na górze **Chelmiec** (869m n.p.m.), wznoszącej się nad Wałbrzychem, zbudowano kamienną wieżę widokową o wysokości 22 m, będącą częściową kopią ruin zamkowych. Obecnie prowadzone są tam prace remontowe, a od 2007 roku wieża będzie oddana do użytkowania. Na szczycie prowadzi wiele szlaków turystycznych.

Na bazaltowym wzniesieniu **Stożek Wielki** nad Unisławiem Śląskim, z którego też prowadzi tam najkrótsza droga, na wysokości 841 m n.p.m. zbudowano drewnianą wieżę widokową. Jest stąd piękny widok na Góry Wałbrzyskie.

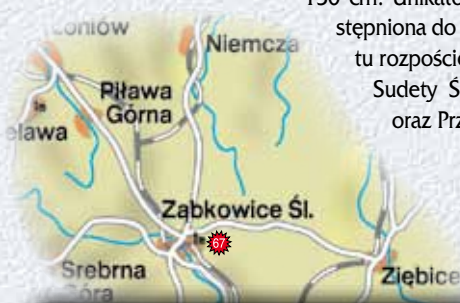
Przedgórze Sudeckie

Widok na grzbiety Karkonoszy.

Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich. Pod koniec XIII wieku zbudowano obok kościoła św. Anny osobno stojącą dzwonnice. Prawdopodobnie na skutek trzęsienia ziemi osunęły się fundamenty i wieża wychyliła się od pionu. Mając 38 m wysokości, odchyła się od pionu

150 cm. Unikatowa budowla jest udostępniona do zwiedzania, a ze szczytu rozpościera się piękny widok na Sudety Środkowe i Wschodnie oraz Przedgórze.

Krzywa Wieża w Ząbkowicach Śląskich.

Ruiny zamku Chojnik.

Wędrówka śladami wież i punktów widokowych rozpoczęła się w Karkonoszach. Krąg kończy się ponownie na Przedgórzu Karkonoszy, tym razem po stronie polskiej Euroregionu Nysa. Na północny wschód od Śnieżki, nad Sobieszowem, wznosi się góra (627 m n.p.m.) z ruinami **zamku Chojnik**. Z wieży zamkowej roztacza się piękny widok na Góry Izerskie i Karkonosze. Patrząc w drugą stronę, można zobaczyć Jelenią Górę i okolice. Od parkingu w Sobieszowie na zamek prowadzi czerwony lub czarny szlak o długości 2 km.

Wędrówka śladami atrakcyjnych widoków dobiega końca. Nie udało się, ze względu na ograniczone ramy tej publikacji, opisać wszystkich pięknych punktów widokowych całego euroregionu. Mamy jednak nadzieję, że również ten krótki przegląd zachęci Państwa do zobaczenia któregoś z nich, czy to po polskiej, czy po czeskiej stronie. Podczas wędrówek w poszukiwaniu pięknych widoków życzymy Państwu ładnej pogody, przeźroczy- stego powietrza oraz dobrego humoru.

Wykorzystane źródła:

Pohorecký Vlad.: **Tipy na výlet** (2), Radioservis, Praha, 2001
Nouza Jan: **Rozhledny Čech, Moravy a Slezska**, nakladatel- ství 555. Liberec, 1999
Vítek Jan: **Příroda bez hranic**, Oftis, Ústí nad Orlicí, 2001
Vítek Jan: **Krajinou severovýchodních Čech**, Oftis, Ústí nad Orlicí, 2000
Kolektiv: **Přes Krakonošův revír a Kačenčínu říší**, Eurore- gion Glacensis, 2005
Strony internetowe oraz mapy

www.euro-glacensis.cz

Wydął: Euroregion Pomezí Čech, Moravy a Kladská – Euroregion Glacensis
Rychnov nad Kněžnou, Republika Czeska
we współpracy ze Stowarzyszeniem Gmin Polskich Euroregionu Glacensis,
Kłodzko, Polska

Teksty: PaeDr .Mgr. Josef Lukášek.

Zdjęcia: Lubomír Imlauf (56), Tomasz Gmerek (23), Jaroslav Michalak (4), Horst Bauer (3),
Janusz Moniatowicz (3), Miroslav Podhrázký (1), Petr Toman (1).

Opracowanie graficzne oraz mapa: Miloš Kaválek. Litografia: Reklamní studio Kazi.

Druk: GZH s.r.o.

„Niniejszy projekt został dofinansowany ze źródeł UE, z funduszu EFRR,
w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Czechy-Polska“

cz pl **interreg IIIA**